

Висновок. Таким чином, проведене дослідження показало наступне:

1. Дистанційне навчання – це зручний і доступний кожному спосіб навчання. Поїздки на лекції та семінари можна залишити в минулому, достатньо включити комп'ютер і зайти в Інтернет. Відео-лекції, електронні підручники, віртуальні семінари та конференції – все це інноваційні форми дистанційного навчання, які дозволяють кожній людині незалежно від її місця проживання та графіка роботи отримати цінні знання та поспілкуватися з провідними фахівцями ВНЗ.

2. Ефективність впровадження дистанційної форми навчання у ВНЗ залежить від успішного подолання стереотипів мислення потенційних студентів, а також недоліків кадрового, технічного та фінансового забезпечення.

3. Проведення апробації вивчення дисципліни «Юридична психологія» у режимі он-лайн з використанням відеоконференцз'язку в Національній академії внутрішніх справ показало в цілому позитивне відношення курсантів до нової інтернет-технології, яка є елементом дистанційної форми навчання.

Список використаних джерел:

1. Дистанционное обучение. <http://moe-obrazovanie.ru/distance-obuchenie.html>
2. Кес Е. Вебинары. <http://ipsyolog.ru/sekret-y-vospitaniya/>
3. Тучин Д. <http://alex-drum.livejournal.com>
4. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов. – СПб: Изд. «Питер», 2001, 544 с.
5. Что такое вебинар. <http://www.webinar-market.ru/webinfo/about/>
6. Что такое дистанционное образование? <http://www.mnepu.ru/>
7. Что такое дистанционное обучение <http://f-ido.udsu.ru/what-is-distance-learning/requirements>

References:

1. Dystantsyonnoe obuchenye. <http://moe-obrazovanie.ru/distance-obuchenie.html>
2. Kes E. Vebynary. <http://ipsyolog.ru/sekret-y-vospitaniya/>
3. Tuchyn D. <http://alex-drum.livejournal.com>
4. Khutorskoy A.V. Sovremennaya dydaktyka: Uchebnyk dlya vuzov. – SPb: Yzd. «Pyter», 2001, 544 s.
5. Chto takoe vebynar. <http://www.webinar-market.ru/webinfo/about/>
6. Chto takoe dystantsyonnoe obrazovanye? <http://www.mnepu.ru/>
7. Chto takoe dystantsyonnoe obuchenye <http://f-ido.udsu.ru/what-is-distance-learning/requirements>

Рецензент: доктор юридичних наук, доцент Армаш Н.О.

УДК 342.951:346.9

Скоренька А. В.,

аспірант кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
Інституту права та суспільних відносин

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

**МЕТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ**

У статті аналізуються підходи вчених щодо сутності категорій «адміністративно-правове регулювання», «мета адміністративно-правового регулювання», а також особливостей суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки та якості харчових продуктів. Сформульовано авторське розуміння мети адміністративно-правового регулювання безпеки та якості харчових продуктів.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, мета адміністративно-правового регулювання, безпечність харчових продуктів, якість харчових продуктів.

Скоренька А. В.,

аспірант кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права
Института права и общественных отношений

Открытого международного университета и развития человека «Украина»

ЦЕЛЬ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ И КАЧЕСТВА ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ

В статье анализируются подходы ученых относительно сущности категорий «административно-правовое регулирование», «цель административно-правового регулирования» и особенностей общественных отношений в сфере обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов. Сформулировано авторское понимание цели административно-правового регулирования безопасности и качества пищевых продуктов.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, цель административно-правового регулирования, безопасность пищевых продуктов, качество пищевых продуктов.

THE PURPOSE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF SAFETY AND QUALITY OF FOOD PRODUCTS

Skorenka A.V.,

post-graduate student of the constitutional, administrative and financial law chair
of the Institute of law and social relations
of the Open International University of Human Development “Ukraine”

The object of the study is social relations in the field of guaranteeing safety and quality of food products. The article’s objective is determining the concept of “the purpose of administrative and legal regulation of safety and quality of food products”.

The author of the article has used the methods of analysis and synthesis, comparative and legal, formal and logical methods. The relevance of the article is due to the fact that the presence of dangerous and substandard food products in the food market of Ukraine has the effect of causing damage to the health and lives of consumers, slowing the pace of European integration in the relevant field, and the imperfection of the system of legal liability of manufacturers and commercial enterprises for offenses related to the manufacture and sale of dangerous and substandard products, promoting the tendencies of legal nihilism and repetition of indicated torts. The novelty of the work is related to the lack of elaboration of the issue of administrative and legal regulation of safety and quality of food products in the theoretical sources.

It is proved that the purpose, being the essential feature of action as an element of the impact, causes the orientation of administrative and legal regulation. The purpose of administrative and legal regulation of safety and quality of food products is defined as follows: establishment and maintenance of such a state of social relations, when food products do not produce harmful effects on human health and fit for consumption, have appropriate indicators of quality, and all the subjects of relations in this area, in case of violation of the requirements established by legislation, are promptly brought to legal liability.

Results of the study can be used while improving administrative and legal acts regulating the safety and quality of food products.

Key words: administrative and legal regulation, the purpose of administrative and legal regulation, safety of food products, food products quality.

Актуальність проблематики. Наявність небезпечної та неякісної харчової продукції на продовольчому ринку України має своїми наслідками спричинення шкоди здоров'ю та життю споживачів, уповільнення темпів європейської інтеграції у відповідній галузі, а недосконалість системи юридичної відповідальності виробників та торговельних підприємств за правопорушення, пов'язані з виготовленням та реалізацією небезпечної та неякісної продукції, сприяє поширенню серед них тенденцій правового нігілізму та повторності вказаних деліктів.

Ступінь наукової розробки проблеми. Слід зазначити, що проблематика адміністративно-правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів розроблена сьогодні ще недостатньо. Так, Н. А. Берлач розглянула теоретико-правові засади становлення органічного сільського господарства в Україні та за кордоном, здійснила комплексний аналіз поняття «органічне сільське господарство», висвітлила проблеми формування ефективного вітчизняного ринку органічної продукції як невід'ємного елементу системного розвитку даної галузі АПК, охарактеризувала процес становлення вітчизняного законодавства у сфері державного регулювання галузі, а також запропонувала заходи адміністративно-правового, організаційного та законодавчого характеру, спрямовані на сприяння процесу становлення та розвитку органічного сільського господарства в Україні [1]. С. М. Романко у своїх роботах, базуючись на аналізі зарубіжного досвіду, доводить, що політика безпеки продуктів харчування має ґрунтуватися на всеохоплюючому, інтегрованому підході до продовольчого ланцюга (від лану – до столу) та передбачає ефективне відстеження безпеки таких продуктів, оцінку ризиків, принцип попередження при управлінні ризиками та інші фактори, наприклад, охорону довкілля, турботу про тварин, правдиву інформацію й визначення важливих характеристик продукції та способів її переробки й виробництва [2, с. 52]. Ю. В. Ярмоленко, розглядаючи питання безпечності та якості харчових продуктів в аспекті діяльності ветеринарної міліції та процесу гармонізації ветеринарного законодавства, дійшов висновку, що, не зважаючи на важливість імплементації Україною правових актів ЄС у досліджуваній ним сфері, відповідні заходи залишаються обмеженими. Це, на думку вченого, обумовлено тим, що законодавство про ветеринарну медицину не може та не повинно бути важким для сприйняття, що обмежує можливість безумовного запозичення правових конструкцій, а також чіткого планування законодавчих робіт, що забезпечує прийняття нормативно-правових актів в узгодженому часовому аспекті [3, с. 253–256]. С. М. Романко дослідила структуру та зміст економіко-правового механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції та розробила рекомендації, спрямовані на вдосконалення економічної підсистеми економіко-правового механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції, запропонувавши прийняття Закону України «Про економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції» [4, с. 166–169]. Т. А. Кравченко визначила вплив механізму державного регулювання на розвиток харчової промисловості, висвітлила цілі державного регулювання її розвитку, з'ясувала сутність державного управління продовольчою безпекою, запропонувала модель регіональної концепції державного регулювання даної промисловості [5, с. 127–131]. Разом з тим проблематика адміністративно-правового регулювання якості та безпечності харчових продуктів залишається недостатньо дослідженою, що і обумовлює актуальність та новизну цієї статті.

Метою статті є визначення мети адміністративно-правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів.

Виклад матеріалу. Категорія «адміністративно-правове регулювання» є достатньо розробленою у сучасній науці адміністративного права, хоча і розуміється по-різному. Так, існує підхід, відповідно до якого ця категорія ототожнюється з

впливом на суспільні відносини, вказуючи, що адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що здійснюється для забезпечення за допомогою різноманітних адміністративно-правових заходів прав, свобод і публічних законних інтересів як фізичних, так і юридичних осіб, а також нормальної діяльності громадянського суспільства й держави [6, с. 88]. Інші вчені вважають, що адміністративно-правове регулювання є механізмом імперативно-нормативного упорядкування й організації діяльності суб'єктів та об'єктів управління та формування стійкого порядку функціонування, а його проявом і призначенням є спонукання суб'єктів права діяти самостійно, здійснювати свої права та виконувати обов'язки в рамках встановлених режимів і процедур, забезпечення стабільності їх функціонування [7, с. 379]. Окремі дослідники зазначають, що адміністративно-правове регулювання є процесом послідовного використання адміністративно-правових засобів для досягнення цілей регулювання поведінки учасників суспільних відносин [8, с. 44]. Вбачається, що вказані підходи доповнюють один одного, а розуміння адміністративно-правового регулювання як впливу, механізму та процесу свідчить про багатогранність цього явища. Разом з тим у межах дослідження проблематики адміністративно-правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів взагалі, і його мети зокрема, доцільніше, виходити із розуміння адміністративно-правового регулювання як впливу. Це пояснюється наявністю вольового компонента категорії «вплив», у той час як механізм та процес є вже наслідками реалізації певних вольових інтенцій, тобто розуміння вказаного виду регулювання як впливу з позиції детермінізму є первинним у порівнянні з іншими його розуміннями.

У словниковій літературі поняття «вплив» тлумачиться як дія, яку певна особа чи предмет або явище виявляє стосовно іншої особи чи предмета [9, с. 751]. У науковій літературі розрізняють управлінський вплив як розпорядчу дію з регламентованою формою зворотного зв'язку, що викликає зміну стану (параметрів, властивостей) об'єкта (системи) управління; суб'єктно-суб'єктний і суб'єктно-об'єктний процес, що реалізується під час взаємодії двох або більше рівноупорядкованих систем, результатом якого є зміна в структурі (просторово-часових характеристиках) стану хоча б однієї з цих систем [10, с. 43]; правовий вплив як взятий у єдності та різноманітті весь процес впливу права на суспільне життя, свідомість і поведінку людей за допомогою правових і неправових засобів [11, с. 198]. Отже, якщо розглядати адміністративно-правове регулювання як один з різновидів впливу, то за своєю сутністю цей вплив буде правовим. Що ж стосується елемента «дія», який виступає суттєвою змістовною рисою категорії «вплив», то у загальному тлумаченні вона розуміється як робота, діяльність, здійснення чого-небудь [12, с. 345], а в психології виступає одним із базових дефініцій проблематики діяльності і розуміється як довільний акт, акція, процес, що підкорюється уявленню про результат, образ майбутнього, тобто процес, що підкорюється усвідомлюваній (свідомій) меті [13, с. 111].

Отже, мета, виступаючи суттєвою ознакою дії як елементу впливу, обумовлює спрямованість адміністративно-правового регулювання.

В історії філософії і науки представлено три основних точки зору на категорію «мета»: універсалогічна (носієм мети є будь-який об'єкт), біологічна (носієм мети є будь-який живий організм) та антропологічна (носієм мети є тільки людина). Зміст

поняття «мета» є предметом вивчення різних наук, але саме філософська наука узагальнює висновки приватних наук при дослідженні цієї категорії. В цьому контексті мету можна охарактеризувати як безпосередній мотив, що спрямовує і регулює дії людини. Втілюючи активну сторону людської свідомості, вона повинна знаходитися у відповідності з об'єктивними законами, реальними можливостями навколишнього світу і самого суб'єкта. Отже, мета – це передбачення у свідомості результату, на досягнення якого спрямовані дії [14; 15, с. 29].

Що стосується мети правового регулювання, то такою вважають правовий порядок, упорядкованість суспільних відносин, забезпечення реалізації правових норм [16, с. 480; 17, с. 218]. Адміністративно-правове регулювання як окремий вид правового регулювання має специфіку, обумовлену його предметом – сукупністю суспільних відносин, що виникають під час здійснення владної діяльності органів виконавчої влади, внутрішньоорганізаційної діяльності всіх державних органів, здійснення адміністративного судочинства. Оскільки адміністративне право регулює суспільні відносини у багатьох сферах державного управління, адміністративно-правове регулювання кожної з них буде мати свої особливості.

Правові відносини у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів складаються між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та споживачами харчових продуктів, а їх сутність полягає у встановленні і додержанні порядку забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї. Ці відносини охоплюють санітарні заходи й об'єкти санітарних заходів; вимоги до окремих показників якості харчових продуктів, у тому числі вимоги щодо інформування споживачів про властивості харчових продуктів, включаючи рекламу харчових продуктів; операторів ринку та потужності; систему державного контролю у вказаній сфері. Держава здійснює регулювання безпечності та окремих показників якості харчових продуктів шляхом: встановлення санітарних заходів; встановлення вимог до окремих показників якості харчових продуктів; державної реєстрації об'єктів санітарних заходів; видачі, припинення, анулювання та поновлення експлуатаційного дозволу; інформування та підвищення обізнаності операторів ринку і споживачів щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів; встановлення вимог щодо стану здоров'я персоналу потужностей; участі у роботі відповідних міжнародних організацій; здійснення державного контролю; притягнення операторів ринку, їх посадових осіб до відповідальності у разі порушення законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів [18].

Висновок. З урахуванням наведеного можна стверджувати, що результатом, на який спрямовано упорядкування суспільних відносин у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, є встановлення такого їх стану, за якого харчові продукти не справляють шкідливого впливу на здоров'я людини та є придатними для споживання, мають належні показники якості, а всі суб'єкти відносин у вказаній сфері у разі порушення ними визначених законодавством вимог своєчасно притягаються до юридичної відповідальності. Це і складає мету адміністративно-правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів.

Вказана мета адміністративно-правового регулювання обумовлює напрями діяльності держави у досліджуваній нами сфері. По-перше, це визначення й забезпечення додержання меж, за яких харчові продукти є придатними для споживання і не справляють шкідливого впливу на здоров'я людини, що досягається за рахунок встановлення виробником товару терміну, протягом якого органолептичні, фізико-хімічні, медико-біологічні та інші показники товару в разі дотримання відповідних умов зберігання повинні відповідати вимогам нормативних документів, виключення небезпечних факторів у харчовому продукті, тобто будь-яких хімічних, фізичних, біологічних чинників харчового продукту або його стану, що може спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини; та інших заходів. По-друге, це встановлення та контроль за додержанням показників якості харчових продуктів, що відповідали б діючим стандартам. І, по-третє, це встановлення і коригування у разі необхідності заходів кримінальної, адміністративної, цивільно-правової, матеріальної та дисциплінарної відповідальності, призначенням яких є забезпечення належної поведінки суб'єктів суспільних відносин у сфері безпеки та якості харчових продуктів.

Перспективними у подальшому є наукові дослідження питань, пов'язаних із особливостями функціонування механізму адміністративно-правового регулювання безпеки та якості харчових продуктів, взаємодії його структурних елементів та удосконалення на підставі здійсненого аналізу правових актів у вказаній сфері.

Список використаних джерел:

1. Берлач Н. А. Адміністративно-правові засади формування органічного напрямку у сільському господарстві України : монографія / Н. А. Берлач. – К. : Новая идеология, 2010. – 398 с.
2. Романко С. М. Екологічна безпека та якість продукції: порівняльно-правовий аналіз понять / С. М. Романко // Забезпечення екологічної безпеки – обов'язок Української держави : матеріали Міжрегіон. наук. – практ. конф. – Івано-Франківськ : юрид. ін.-т Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2004. – С. 51–55.
3. Ярмоленко Ю. В. Особливості законодавчого регулювання діяльності ветеринарної міліції України / Ю. В. Ярмоленко // Стан та перспективи розвитку юридичної науки та освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – К. : НАУ, 2006. – С. 253–256.
4. Романко С. М. Механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції: етапи розвитку / С. М. Романко // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства. – 2007. – Вип. XVIII. – С. 166–169.
5. Кравченко Т. А. Концептуальні засади механізмів державного регулювання розвитку підприємств харчової промисловості / Т. А. Кравченко // Теорія та практика державного управління. – 2006. – № 2 (14). – С. 127–131.
6. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) : монографія / за заг. редакцією В. В. Галунька. – Херсон : Херсонська міська друкарня, 2010. – 376 с.
7. Тихомиров Ю. А. Курс адміністративного права и процесса: учебн. / Ю. А. Тихомиров – М. : Юринформцентр, 1998. – 800 с.
8. Административное право (Общая и Особенная части): учебник. / под ред. Ю. М. Козлова. – М. : Юридическая литература, 1968. – 268 с.
9. Словник української мови: в 11 томах / Білодід І. К. та ін. – Т. 1. – К. : Наукова думка, 1970 – 868 с.
10. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навч. посіб. / Л. І. Скібіцька. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 192 с.
11. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. / О. Ф. Скакун – Х. : Консум; Ун-т внутр. справ, 2000. – 704 с.
12. Словник української мови: в 11 томах / Білодід І. К. та ін. – Т. 2. – К. : Наукова думка, 1971. – 824 с.
13. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности. / К. А. Абульханова-Славская. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – 335 с.

14. Крат М. В. Концепт «цель» в философской и языковой картине мира / М. В. Крат // Современный научный вестник. – 2008. – № 3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rusnauka.com/29>.
15. Трубников Н. Н. О категориях «цель», «средство», «результат» / Н. Н. Трубников. – М. : Высшая школа, 1968. – 148 с.
16. Общая теория права и государства : учебн. / под ред. В. В. Лазарева – М. : Юрист, 2001. – 517 с.
17. Волинка К. Г. Теоретичні аспекти механізму забезпечення прав і свобод особи / К. Г. Волинка // Держава і право. 2000. – Вип. 7. – С. 77–81.
18. Про безпечність та якість харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – № 19. – Ст. 98.

References:

1. Berlach N. A. Administratyvno-pravovi zasady formuvannya orhanichnoho napryamu u sil's'komu hospodarstvi Ukrainy : monohrafiya / N. A. Berlach. – K. : Novaya ydeolohyya, 2010. – 398 s.
2. Romanko S. M. Ekolohichna bezpeka ta yakist' produktsiyi: porivnyal'no-pravovyy analiz ponyat' / S. M. Romanko // Zabezpechennya ekolohichnoyi bezpeky – obov'yazok Ukrainy's'koyi derzhavy : materialy Mizhrehion. nauk. – prakt. konf.– Ivano-Frankivs'k : yuryd. in.-t Prykarp. nats. un-tu im. V. Stefanyka, 2004. – С. 51–55.
3. Yarmolenko Yu. V. Osoblyvosti zakonodavchoho rehulyuvannya diyal'nosti veterynarnoyi militsiyi Ukrainy / Yu. V. Yarmolenko // Stan ta perspektyvy rozvytku yurydychnoyi nauky ta osvity: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. – K. : NAU, 2006. – S. 253–256.
4. Romanko S. M. Mekhanizm zabezpechennya ekolohichnoyi bezpeky sil's'kohospodars'koyi produktsiyi : etapy rozvytku / S. M. Romanko // Aktual'ni problemy vdoskonalennya chynnoho zakonodavstva. – 2007. – Vyp. XVIII. – S. 166–169.
5. Kravchenko T. A. Kontseptual'ni zasady mekhanizmiv derzhavnoho rehulyuvannya rozvytku pidpriumstv kharchovoyi promyslovosti / T. A. Kravchenko // Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya. – 2006. – # 2 (14). – S. 127–131.
6. Administratyvne pravo Ukrainy v suchasnykh umovakh (vyklyky pochatku KhKhI stolittya) : monohrafiya / za zah. redaktsiyeyu V. V. Halun'ka. – Kherson : Khersons'ka mis'ka drukarnya, 2010. – 376 s.
7. Tykhomyrov Yu. A. Kurs admynystratyvnoho prava y protsessa: uchebn. /Yu. A. Tykhomyrov – M. : Yuryinformtsentr, 1998. – 800 s.
8. Admynystratyvnoe pravo (Obshchaya y Osobennaya chasty): uchebnyk. / pod red. Yu. M. Kozlova. – M. : Yurydycheskaya lyteratura, 1968. – 268 s.
9. Slovyk ukraiyins'koyi movy: v 11 tomakh / Bilodid I. K. ta in. – T. 1. – K. : Naukova dumka, 1970 – 868 s.
10. Skibits'ka L. I. Liderstvo ta styl' roboty menedzhera: navch. posib. / L. I. Skibits'ka. – K. : Tsentр uchbovoyi literatury, 2009. – 192 s.
11. Skakun O. F. Teoriya derzhavy i prava: pidruchnyk. /O. F. Skakun – Kh. : Konsum; Un-t vnutr. sprav, 2000. – 704 s.
12. Slovyk ukraiyins'koyi movy: v 11 tomakh / Bilodid I. K. ta in. – T. 2. – K. : Naukova dumka, 1971. – 824 s.
13. Abul'khanova-Slavs'kaya K. A. Deyatel'nost' y psykholohyya lychnosty. / K. A. Abul'khanova-Slavskaya. – M. : Yzd-vo MHU, 1980. – 335 s.
14. Krat M. V. Kontsept «tsel'» v fylosofskoy y yazykovoy kartyne myra / M. V. Krat // Sovremennyy nauchnyy vestnyk. – 2008. – # 3 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/29_NNM_2008.
15. Trubnykov N. N. O katehoryakh «tsel'», «средство», «rezul'tat» / N. N. Trubnykov. – M. : Vysshaya shkola, 1968. – 148 s.
16. Obshchaya teoryya prava y hosudarstva : uchebn. / pod red. V. V. Lazareva – M. : Yuryst, 2001. – 517 s.
17. Volynka K. H. Teoretychni aspekty mekhanizmu zabezpechennya prav i svobod osoby / K. H. Volynka // Derzhava i pravo. 2000. – Vyp. 7. – S. 77–81.
18. Pro bezpechnist' ta yakist' kharchovykh produktiv : Zakon Ukrainy vid 23 hrudnya 1997 r. # 771/97-VR // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR). – 1998. – # 19. – St. 98.

Рецензент: доктор юридичних наук Теремецький В.І.